

Anne Lill

INIMENE JA MAAILM
KREEKA TRAGÖÖDIAS

Anne Lill

INIMENE JA MAAILM
KREEKA TRAGÖÖDIAS

TARTU ÜLIKOOLI
KIRJASTUS

Teose valmimist on toetanud
Eesti Haridus- ja Teadusministeerium,
Eesti Teadusfond

Teaduslikud toimetajad:
Janika Päll, Ivo Volt

Kaanekujundaja:
Aita Linnas

ISBN 978-9949-11-809-0

Autoriõigus Anne Lill, 2008

Tartu Ülikooli Kirjastus
www.tyk.ee

Parentibus et liberis meis carissimis

SISUKORD

Proloog	11
1. peatükk. Parodose asemel: kibemagus tragöödianauding filosoofide pilgu läbi	19
Platon — tragöödia traagiline vastane.....	20
Aristoteles: sündmused <i>versus</i> tegelased.....	23
Tülid ja leppimised.....	31
2. peatükk. Nietzsche traagilise elutunnetuse süva- hoovustest	36
Tragöödiafilosoofia: valusast naudingust kannatuse tarkuseni.....	39
Dionysos ja kreeka reaamid.....	41
Traagiline kangelane	46
Müüt ja tragöödia	50
<i>Tragöödia sünd</i> kunsti ja loomeprotsessi kujutajana	52
3. peatükk. Komöödia <i>versus</i> tragöödia — kui kaksikud kaklevad	58
Filosoofid tragöödia ja komöödia vastandlikkusest	62
Komöödia tragöödiast.....	67
Metateatraalsus	75
Koomilisus tragöödias	81
4. peatükk. Kuidas portreterida tragöödiakangelast: eetoseteooria ja lavapraktika	87
Karakterid lavapraktika valguses: Aischylose kangelased... ..	91
Karakterid Sophoklese tragöödiates	99
Euripidese vastuolulised tegelaskujud.....	106
Tegelaste tunded ja tegevuse moraal.....	113
<i>Ēthos, pathos, mythos</i> : kangelane tragöödias ja eeposes.....	117
5. peatükk. Tragöödia ja tema kangelased: mis on kangelaslikkuse hind	119
Kangelase mõistmise ajaloost.....	123
Eetos ja <i>philia</i> : tragöödiakangelase üksindus ja seotus	130
Traagilised sündmused ja kannatavad inimesed	133
Aias ja Philoktetes — üksi ja reedetud.....	136

6. peatükk. Traagiliste unenägude allikad ja tõlgendamine ..	143
Unenäod tragöödiates	147
Aischylos <i>Pärslased</i>	149
Aischylos <i>Choephoroi</i>	151
Sophokles <i>Elektra</i>	153
Euripides <i>Iphigeneia Taurises</i>	158
Euripides <i>Hekabe</i>	161
<i>Rhesos</i>	163
<i>Aheldatud Prometheus</i>	165
Unenäos ilmsikstulnud kujutised ja varjatud tähendus.....	168
Unenäosümbolid.....	174
Unenäod ja eetos	178
7. peatükk. Traagiline uni teatrilaval: magamise jõud ja jõuetus.....	185
Magamine tragöödia kontekstis: lugu ja selle kangelased	187
Magamine ja uni tragöödiakeele väljenduses	191
Eetos ja emotsioonid magamise kontekstis.....	194
Tragöödiate magamisstseenide filosoofilised tagamaad.....	200
8. peatükk. Olla või mitte olla – enesetapud antiik-tragöödias	204
Ühiskond, kirjandus, suitsiid	206
Kreeka kirjandus ja filosoofia enesetappudest	210
Tragöödiakangelane ja tema surmav valik	213
Aias	217
Naiste enesetapud ja eneseohverdamine.....	222
Traagiline kangelane suitsidoloogia valguses	231
9. peatükk. Kreeka tragöödia sünnist ja uuestisünnist: Friedrich Nietzsche ja Mati Unt.....	242
Nietzsche ja kreeka tragöödia	244
Antiikaja tekst ja kaasaja etendus: postmodernne esteetika ..	248
<i>Vend Antigone, ema Oidipus</i>	252
Bakhantide hullusest Antigone traagikani.....	256

Epiloog	266
Lühendid	268
Märkused	288
Alliktekstid	329
Bibliograafia	330
Indeks	348